

Operacja antypolska NKWD była jedną
ze zbrodniczych akcji przeprowadzonych
w ZSRS według kryteriów narodowościowych
w okresie Wielkiego Terroru lat 30.

Represjami objęto Polaków
mieszkających w Związku Sowieckim.

OFIARY ZBRODNI

operacja antypolska NKWD 1937–1938

Operacja rozpoczęta
została rozkazem
nr 00485 Ludowego
Komisarza Spraw
Wewnętrznych ZSRS
Nikołaja Jeżowa
z 11 sierpnia 1937 r.

Zaplanowana
została na
3 miesiące, jednak
masowe represje wymierzone w „polskich
szpiegów” trwały niemal do końca 1938 r.
Wciąż nie znamy ostatecznej liczby ofiar.

Szacuje się, że represje objęły
co najmniej 139 835 osób,
z czego zamordowano nie mniej niż
111 091 osób (najczęściej strzałem w tył głowy),
a kolejne 28 744 osoby skazano,
m.in. na pobyt w łagrze.

Działaniom tym towarzyszyły
masowe deportacje rodzin ofiar.



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

www.operacja-polska.pl

Wszystkie zdjęcia pochodzą ze zbiorów
Centrum Naukowo-Informacyjnego „Memoriał” w Petersburgu

ЛИЧНО

Лар Анто ГУТБ НКВД
Харонов Иван 29.8
и Леопольд

РОЗСЕКРЕЧЕНО
СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО
" " Экз 205 р. № 1

ОПЕРАТИВНЫЙ ПРИКАЗ

НАРОДНОГО КОМИССАРА ВНУТРЕННИХ ДЕЛ
Союза С.С.Р.

11 августа 1937 г.

г. Москва

№ 00485

Рассылаемое вместе с настоящим приказом закрытое письмо о фашистско-повстанческой, шпионской, диверсионной, пораженческой и террористической деятельности польской разведки в СССР, а также материалы следствия по делу "ПОВ" вскрывают картину долготечной и относительно безнаказанной диверсионно-шпионской работы польской разведки на территории Союза.

Из этих материалов видно, что подрывная деятельность польской разведки проводилась и продолжает проводиться настолько открыто, что безнаказанность этой деятельности можно объяснить только плохой работой органов ГУТБ и беспечностью чекистов.

Даже сейчас работа по ликвидации на местах польских диверсионно-шпионских групп и организации ПОВ полностью не развее-

Rozkaz operacyjny ludowego komisarza spraw wewnętrznych ZSRS nr 00485, 11 sierpnia 1937 r., m. Moskwa

Rozsyłane wraz z powyższym rozkazem tajne pismo na temat faszystowsko-powstańczej, szpiegowskiej, dywersyjnej, defetystycznej i terrorystycznej działalności polskiego wywiadu w ZSRS, a także materiały śledcze w sprawie P[olskiej] O[rganizacji] W[ojkowej] ukazują obraz długoletniej i stosunkowo bezkarnej pracy dywersyjno-szpiegowskiej polskiego wywiadu na terytorium Związku [Sowieckiego].

Materiały te pokazują, że destrukcyjna działalność wywiadu polskiego była i jest prowadzona w dalszym ciągu na tyle otwarcie, że bezkarność tej działalności można wytłumaczyć tylko złą pracą organów GUGB [Głównego Zarządu Bezpieczeństwa Państwowego] i niefrasobliwością czekistów.

Nawet teraz praca nad likwidacją lokalnych polskich grup dywersyjno-szpiegowskich i organizacji POW nie jest w pełni rozwinięta. Zarówno tempo, jak i skala śledztwa są wyjątkowo niewystarczające. Główne grupy [współpracujące z] polskim wywiadem nie zostały nawet objęte ewidencją operacyjną (z ogólnej masy zbiegów z Polski, liczącej w przybliżeniu 15 tys. ludzi, zewidencjonowano tylko 9 tys. ludzi). Na Syberii Zachodniej ze znajdujących się na jej terytorium około 5 tys. zbiegów objęto ewidencją nie więcej niż 1 tys. [ludzi]. Tak samo wygląda sprawa ewidencji emigrantów politycznych z Polski. Jeśli mowa o pracy agenturalnej, niemal zupełnie jej brak. Co więcej, istniejąca agentura – zazwyczaj pracująca na dwie strony – podstawiona jest przez polski wywiad.

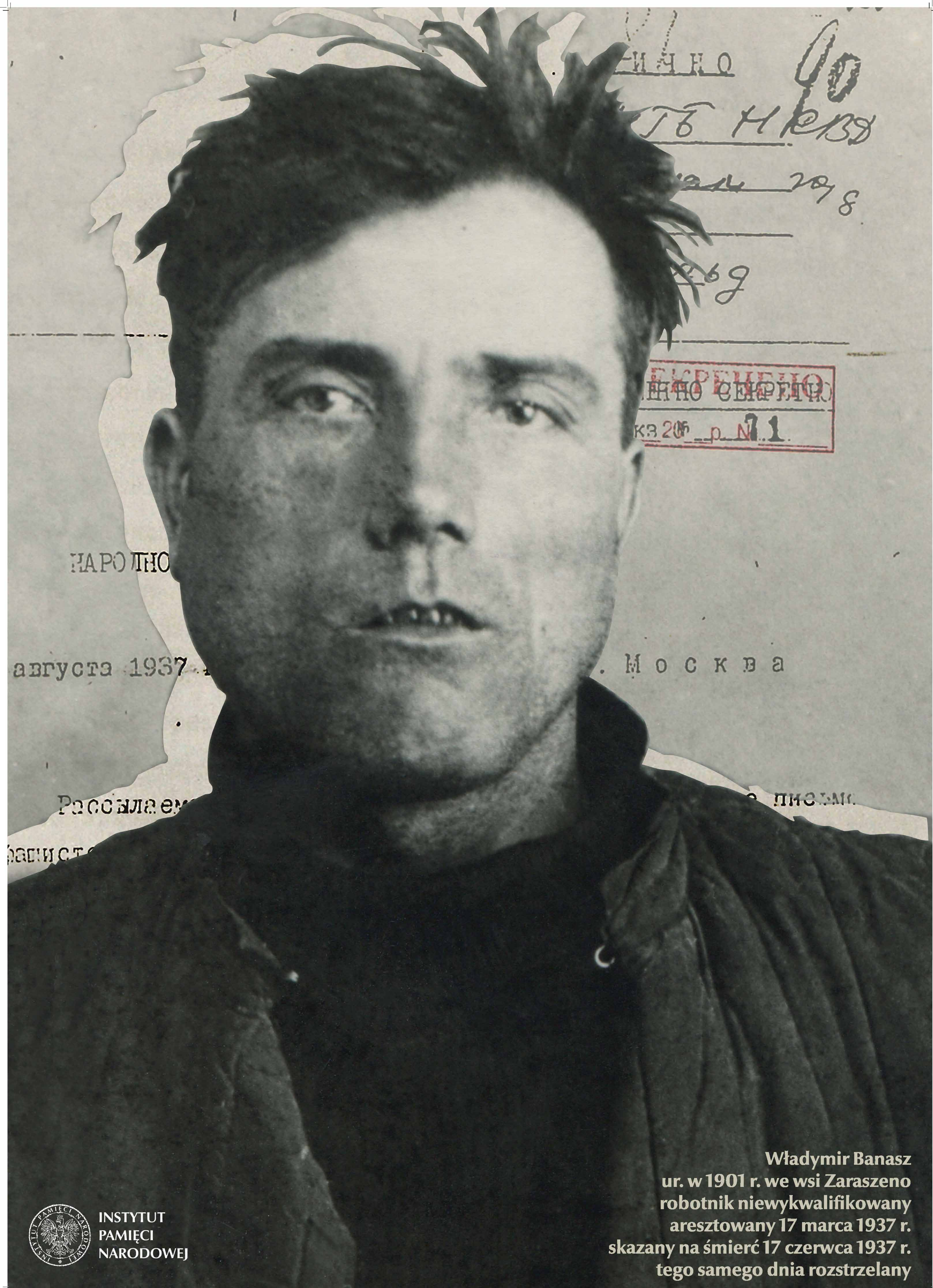
Brak dostatecznego zdecydowania w likwidowaniu kadr wywiadu polskiego jest szczególnie niebezpieczny w chwili obecnej, po rozbiciu Ośrodka Moskiewskiego POW i aresztowaniu wielu jego prężnych działaczy. Polski wywiad, przewidując nieuchronność swojej klęski w przyszłości, próbuje wprowadzić, a w poszczególnych przypadkach już powołuje do życia, sieć dywersyjną w gospodarce narodowej ZSRS, a przede wszystkim w obiektach o znaczeniu dla obronności.

W związku z tym głównym zadaniem organów GUGB w obecnym czasie jest rozbicie działalności antysowieckiego wywiadu polskiego i całkowita likwidacja nietkniętego do tej pory szerokiego, dywersyjno-powstańczego zaplecza POW i podstawowych ludzkich rezerw wywiadu polskiego w ZSRS.

Rozkazuje

1. Rozpocząć 20 sierpnia 1937 r. szeroko zakrojoną operację mającą na celu całkowitą likwidację lokalnych organizacji POW i przede wszystkim ich dywersyjno-szpiegowskich i powstańczych kadr w przemyśle, transporcie, sowchozach i kołchozach. Całą operację należy zakończyć w ciągu trzech miesięcy, tj. do 20 listopada 1937 r.
2. Aresztowaniu podlegają:
 - a) wykryci podczas śledztwa i do tej pory nie odnalezieni działacze POW według załączonego spisu;
 - b) wszyscy pozostali w ZSRS jeńcy wojenni z Wojska Polskiego;
 - c) zbiegowie z Polski, niezależnie od czasu ich przejścia do ZSRS;
 - d) przybyli z Polski emigranci polityczni i osoby pochodzące z wymiany [więźniów] politycznych;
 - e) byli członkowie P[olskiej] P[artii] S[ocjalistycznej] i innych polskich antysowieckich partii politycznych;
 - f) najaktywniejsza część lokalnego antysowieckiego elementu nacjonalistycznego z polskich rejonów [narodowych].
3. Operację aresztowań przeprowadzić w dwóch etapach:
 - a) w pierwszym rzędzie podlegają aresztowaniu wymienione wyżej grupy ludzi pracujących w organach NKWD [Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych], w Armii Czerwonej, w zakładach zbrojeniowych, w innych fabrykach mających znaczenie dla obronności, w transporcie kolejowym, wodnym i powietrznym, w sektorze energetycznym zasilającym wszystkie przedsiębiorstwa przemysłowe, w zakładach gazownictwa i przemysłu naftowego;
 - b) w drugiej kolejności podlegają aresztowaniu wszyscy pozostali, pracujący w przedsiębiorstwach przemysłowych nieposiadających znaczenia dla obronności, w sowchozach, kołchozach i urzędach.
4. Jednocześnie z aresztowaniami rozpoczynać śledztwo. Główny nacisk śledztwa położyć na całkowite ujawnienie organizatorów i kierowników grup dywersyjnych, w celu pełnego wykrycia sieci dywersyjnej. Wszystkich występujących w zeznaniach szpiegów, szkodników i dywersantów natychmiast aresztować. Do prac śledczych wydzielić specjalną grupę pracowników operacyjnych.
5. Wszystkich aresztowanych, w miarę ujawniania ich winy w trakcie śledztwa, należy podzielić na dwie kategorie:
 - a) pierwsza kategoria – do której zaliczają się wszystkie szpiegowskie, dywersyjne, szkodnicze i powstańcze kadry polskiego wywiadu – podlegający rozstrzelaniu;
 - b) druga kategoria, [ludzie] mniej aktywni, podlegający karze osadzenia w więzieniach i obozach na okres od 5 do 10 lat.
6. Co 10 dni sporządzać spisy [osób] zaliczonych w trakcie śledztwa do pierwszej i drugiej kategorii z krótkim streszczeniem materiałów śledczych i agenturalnych, opisujących stopień winy aresztowanego; [spisy] należy kierować w celu ostatecznego zatwierdzenia do NKWD ZSRS. Zaliczenie do pierwszej lub drugiej kategorii przeprowadza na podstawie materiałów agenturalnych i śledczych ludowy komisarz spraw wewnętrznych republiki, naczelnik UNKWD [Zarządu NKWD] obwodu lub kraju, wspólnie z odpowiednim prokuratorem republiki, obwodu, kraju. Spisy należy kierować do NKWD ZSRS w celu podpisania przez ludowego komisarza spraw wewnętrznych republiki, naczelnika UNKWD i prokuratora danej republiki, kraju i obwodu. Wyrok po zatwierdzeniu spisów przez NKWD i przez prokuratora Związku [Sowieckiego] wykonać natychmiast, tj. zasądzonych według pierwszej kategorii – rozstrzelać, a według drugiej – skierować do więzień i obozów zgodnie ze zleceniem NKWD ZSRS.
7. Wstrzymać uwalnianie z więzień i obozów ludzi skazanych za działania szpiegowskie na rzecz Polski, którym kończy się okres zasądzony wyrokiem. Materiał na każdego z nich przekazać do rozpatrzenia przez Kolegium Specjalne NKWD ZSRS.
8. Całą pracę związaną z rozbiciem POW i wszystkich pozostałych grup polskiego wywiadu umiejętnie i w sposób przemyślny wykorzystać dla pozyskania nowej agentury na polskim odcinku. Przy doborze agentury zwrócić szczególną uwagę na środki zabezpieczające organy NKWD przed przeniknięciem do [nich] podwójnych agentów polskiego wywiadu. Spisy wyznaczonych do werbunku agentów z ich wyczerpującą charakterystyką kierować w celu zatwierdzenia do naczelnika GUGB NKWD tow[arzystwa] FRINOWSKIEGO.
9. O przebiegu operacji donosić telegraficznie co 5 dni, tj. 1, 5, 10, 15, 20, 25 i 30 dnia każdego miesiąca.

p.p. Ludowy Komisarz Spraw Wewnętrznych ZSRS
Generalny Komisarz Bezpieczeństwa Państw[owego]
JEŻOW



Władimir Banasz
ur. w 1901 r. we wsi Zaraszeno
robotnik niewykwalifikowany
aresztowany 17 marca 1937 r.
skazany na śmierć 17 czerwca 1937 r.
tego samego dnia rozstrzelany



ИНСТИТУТ
ПАМЯТИ
НАРОДНОЙ

ОПЕРАТИВНЫЙ ПРИКАЗ

КОМИССАРА ВНУТРЕННИХ

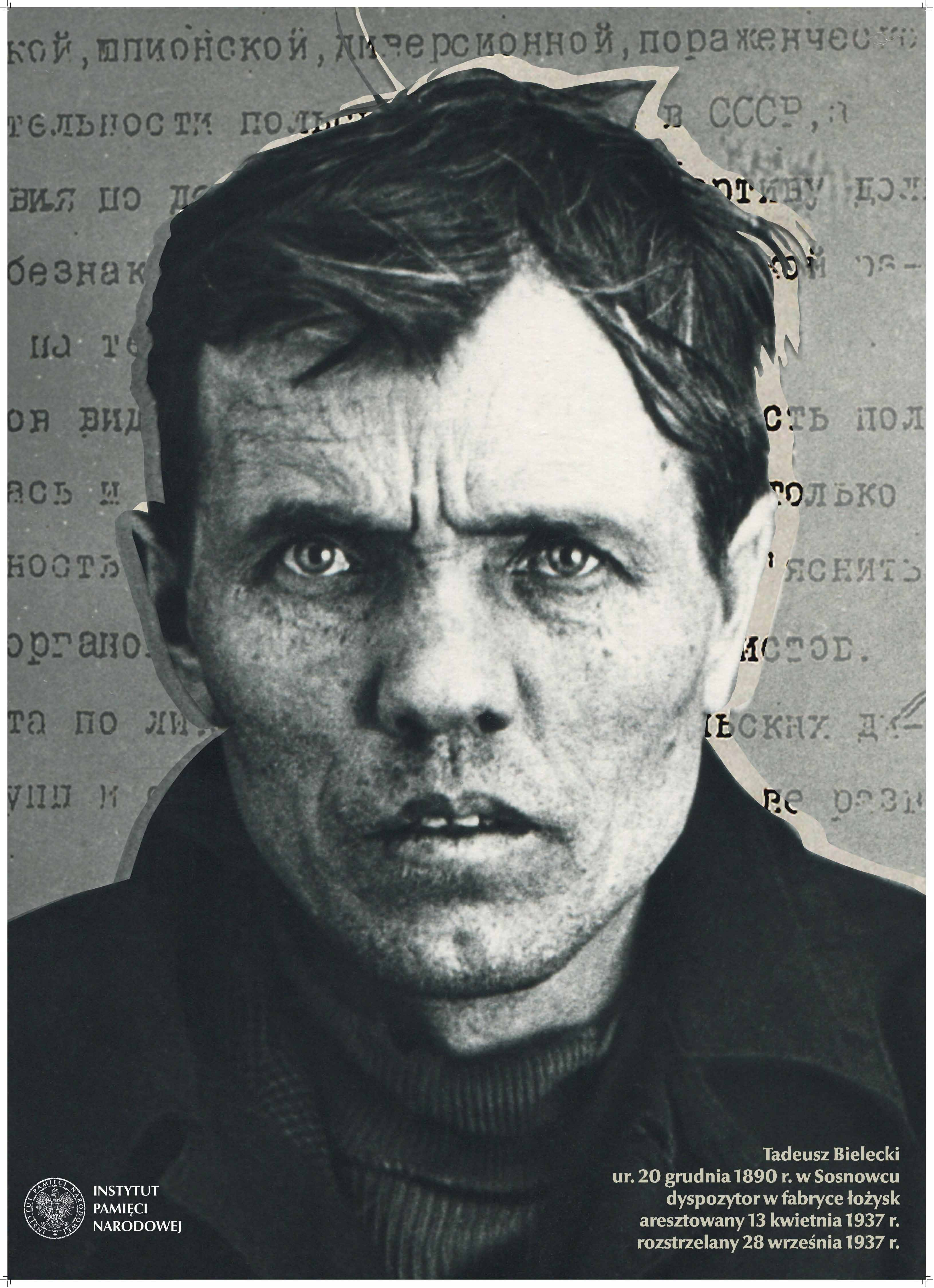
Союза С.С.

№ 00485



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Józef Fomicz Bińkowski
ur. w 1885 r. w Częstoniewie
konduktor
aresztowany 6 listopada 1938 r.
skazany na śmierć 22 marca 1939 r.
rozstrzelany 3 lipca 1939 r.



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Tadeusz Bielecki
ur. 20 grudnia 1890 r. w Sosnowcu
dyspozytor w fabryce łożysk
aresztowany 13 kwietnia 1937 r.
rozstrzelany 28 września 1937 r.

11 августа 1937 г.

№ 004

Рассылаемос эмес
о фашистско-погранчес
и террористической дея
также материалы следств
летней и относительно
боты польской разведки

Из этих материал
ской разведки проводила
открыто, что безнаказанност
только плохой работой э

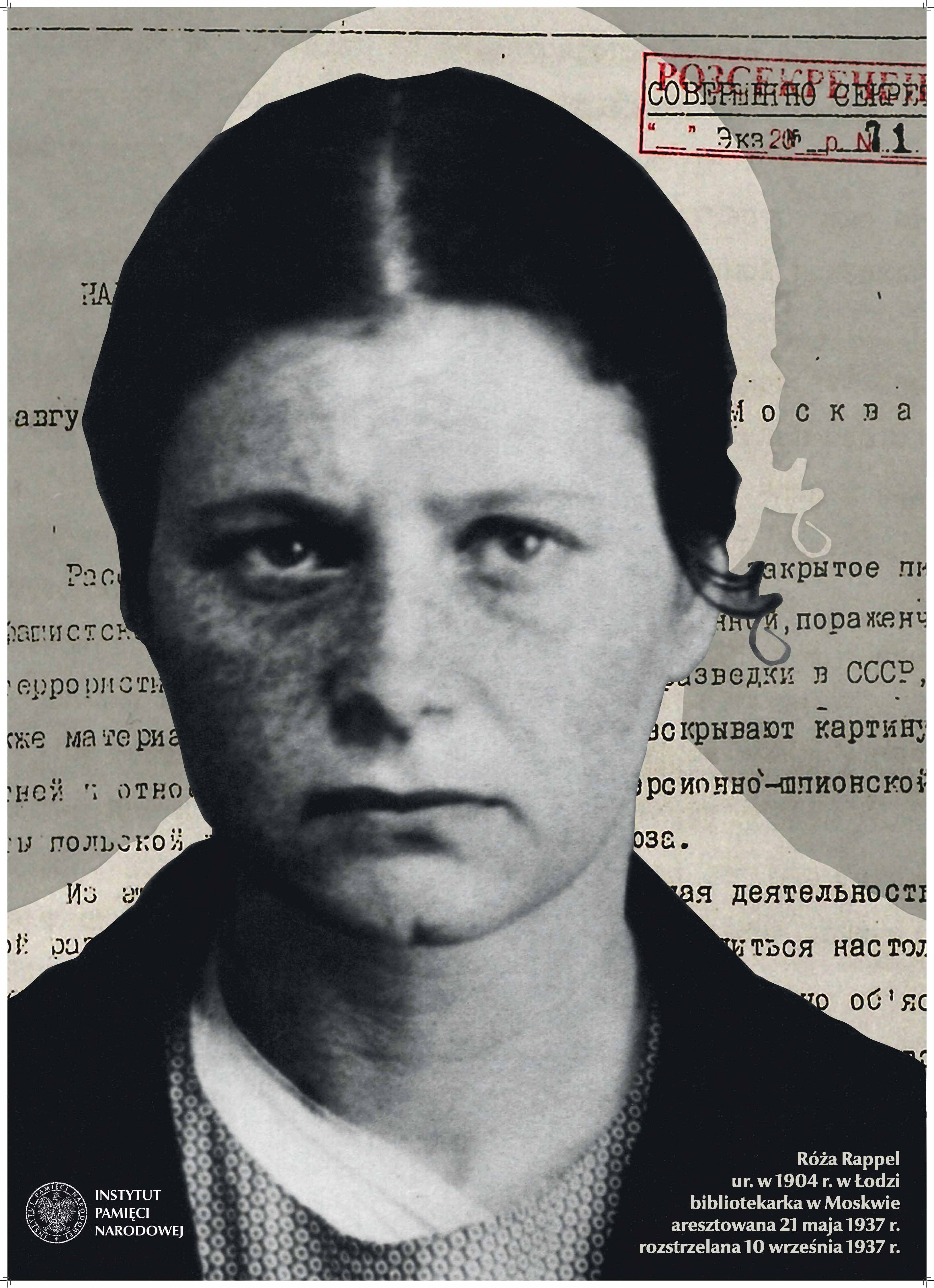
Даже сейчас раб
версионно-шпионских

Konrad Błocki
ur. w 1873 r. w Międzyrzecu Podlaskim
instruktor kucharski
aresztowany 29 listopada 1937 r.
skazany na śmierć 22 grudnia 1937 r.
rozstrzelany 29 grudnia 1937 r.



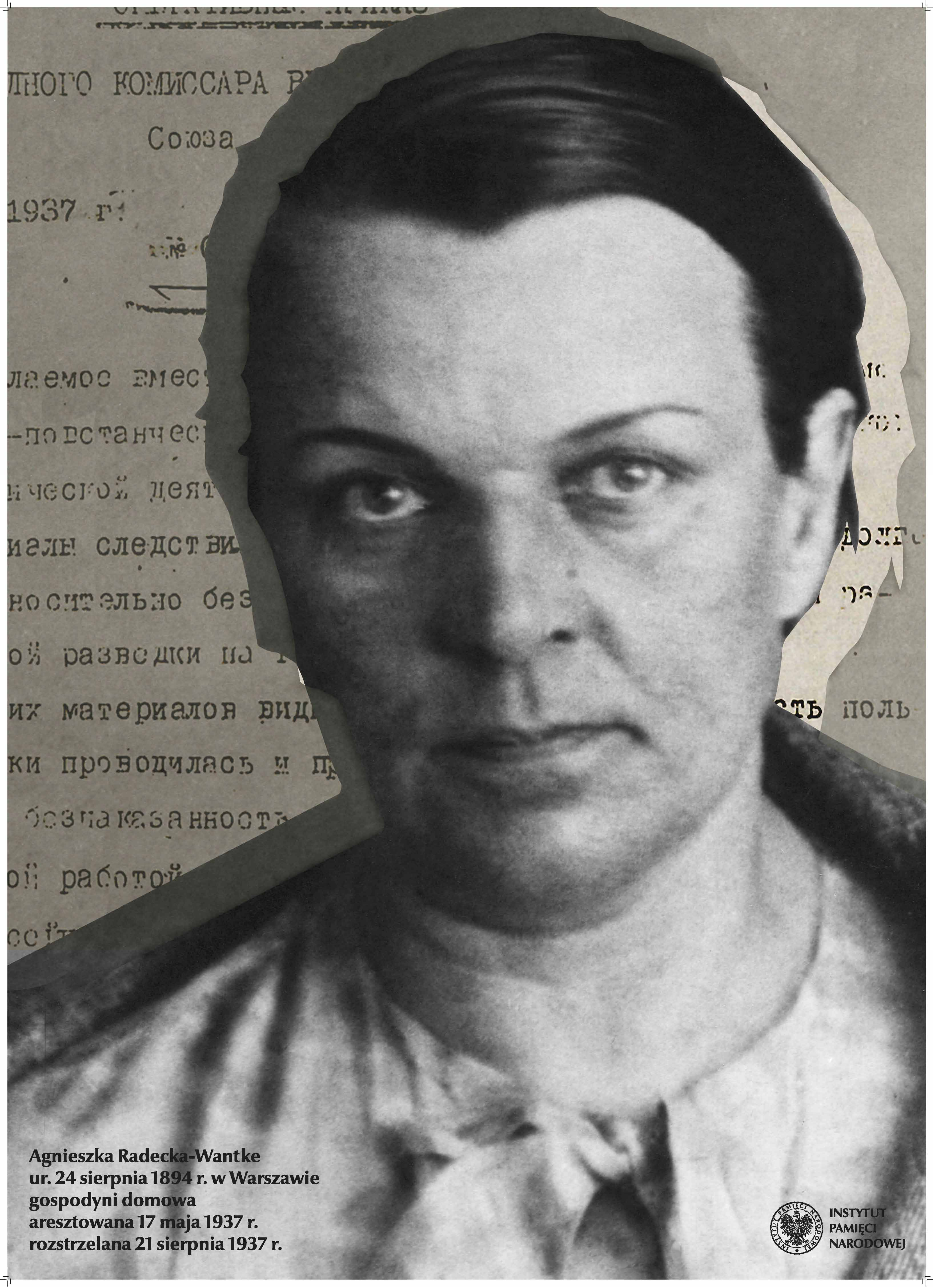
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

РОЗСЕКРЕЩЕН
СОВЕРШЕННО СЕКРЕТ
" " Экз 20 № 11



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Róża Rappel
ur. w 1904 r. w Łodzi
bibliotekarka w Moskwie
aresztowana 21 maja 1937 r.
rozstrzelana 10 września 1937 r.



Agnieszka Radecka-Wantke
ur. 24 sierpnia 1894 r. w Warszawie
gospodyni domowa
aresztowana 17 maja 1937 r.
rozstrzelana 21 sierpnia 1937 r.



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Лар Анто ГУТБ НКВД

Монах 20/8

269

СЕРИО
№1

а

о факис

и террор

также мате

летней и относите

боты польской ра

И

ытое писем

, и раженчество

ки в СССР, и

ают картину долг

о-шпионской ра



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Zofia Witkowska-Landa
ur. 31 marca 1895 r. w Żyrardowie
gospodyni domowa
aresztowana 2 marca 1937 r.
rozstrzelana 2 września 1937 r.

Богуславский

УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР
11

НАРОДНО

11 августа 1938

Рассылаемо

е письмо

о фашистско-подста
и террористической
также материалы сле
летней и относитель
боты польской разв

раженчество
в СССР, а
т картину долг
шпионской ра

Из этих мат

тельность поль

ской разведки пр
открыто, что
только

на столько
нить

Bolesław Bogusławski
ur. w 1908 r. w Warszawie
niezatrudniony
aresztowany 27 stycznia 1938 r.
skazany na śmierć 19 lutego 1938 r.
rozstrzelany 10 marca 1938 r.



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

НАРОДНОГО КОМИССАРА ВНУТРЕННИХ Д Е Л

Союза С.С.Р.

августа 1937 г.

№ 00

Рассылаемое вместе

фашистско-подстанческ

террористической деят

акже материалы следо

етней и относительно

от польской разведки

Из этих материалов

кой разведки проводилась и

скрыто, что безпаканность

олько плохой работой орган

Даже сейчас работа

рсионно-шпионских групп

Franciszek Bodziszewski
ur. w 1906 r. we wsi Puljanówka
koło Nowogrodu Wołyńskiego
student szkoły medycznej
aresztowany 5 marca 1938 r.
skazany na śmierć 16 maja 1938 r.
rozstrzelany 26 maja 1938 r.



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

ПОДСЕПЕЧЕНО
СОВЕРШЕННО СЕКРЕТНО
" " Экз 206 р. N 11.

НАРОДНЫ

11 августа

Рассыла

о фашистско-по

и террорист

также матер

летней и отн

боты польско

Из этих

ской разнол

открыто, чт

только

Зер

лисм

енчест

ССР, а

тину до

ской ра

сть по

ько

Borys Wojciechowski
ur. w 1911 w Jelizawietgradzie
nawigator rejsów dalekomorskich
aresztowany 4 listopada 1936 r.
skazany na karę śmierci 10 września 1937 r.
rozstrzelany 5 października 1937 r.



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

ОПЕРАТИВНЫЙ

НАРОДНОГО КОМИССАРА

Со

августа 1937 г.

Рассылается

фашистско-пошта

террористической

кже материалы сле

тней и относительно

ты польской разведки

Из этих материалов

ой разведки проводила

крыто, что безпаканно

лько плохой работой

Даже с

ссисно

из

че

, а

ну

кой

льность

а настоль

но об'ясн

чекистов

ских

Marian Ichnowski
ur. w 1886 r. w Radomiu
kierownik zarządu Przymongolskich
Szlaków Komunikacyjnych
aresztowany 21 marca 1937 r.
skazany na śmierć 1 listopada 1937 r.
tego samego dnia rozstrzelany



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ